

Kunstenaars inzetten voor olifantenpaadjes

Nee, het gaat niet om kunst in dierentuinen of wildparken. Het gaat om organisatieverandering. De stelling van An Kramer in het boek *Olifantenpaadjes* is dat verandering niet gaat lukken zonder de informele organisatie erbij te betrekken of zelfs leidend te maken. Het bijzondere van dit boek is echter dat ze én een hoofdstuk wijdt aan de inzet van kunstenaars bij organisatieverandering én een hoofdstuk aan het nut van design thinking. Dat kom je niet vaak tegen in één boek. Meestal zijn dat strikt gescheiden terreinen.

Veel vraagstukken zijn complex en kun je niet aanpakken met een snelle oplossing. Juist kunstenaars staan open, verleggen grenzen en werken uiteindelijk doelgericht. Kunstenaars doen op het eerste gezicht nutteloze dingen in een vrije vorm en zonder voorop gelegd effect en zijn experts in informeel organiseren. Kunstenaars maken iets vanuit het niets, ze werken aan de rand van de organisatie (of samenleving) en zijn juist vanuit die positie waardevol, zegt An Kramer.

Ook de ontwerpaanpak komt aan bod als een iteratief proces tussen experimenteren en doen, voortdurend visualiseren en het centraal zetten van de eindgebruiker bij testen, falen en opnieuw proberen. Ontwerpers gaan naar buiten, in gesprek met de klant, duiken de werkelijkheid buiten de organisatie in.

Beide benaderingen zijn van waarde bij organisatieverandering, al is het niet op hetzelfde moment. Kortom, een interessant boek. En, naar ik begrepen heb, komt er een nieuw boek dat nog verder ingaat op de manier waarop je kunstenaars kunt inzetten in organisaties.

Dialogo tussen kunsten, geneeskunde en geesteswetenschappen

Een reeks bijeenkomsten voor zorgprofessionals, kunstenaars en wetenschappers om duidelijk te maken welke vaardigheden nodig zijn om persoonsgerichte zorg mogelijk te maken. Bijeenkomsten over literatuur, verhalen en psychiatrie, over dans, lichamelijke en psychosomatiek, en nog veel meer.

En dan dit **onderzoek** onder studenten geneeskunde. Er is al sprake van een stevige groei van opleidingen geneeskunde die kunst gebruiken om de observatievaardigheden van a.s. doctoren te verbeteren. Maar het blijkt ook uit te maken of studenten geneeskunde meer met kunst in aanraking komen. Als zij meer tijd besteden aan kunst, zowel actief als passief, blijken ze over meer

inlevingsvermogen te beschikken en minder gevoelig te zijn voor burnout. Volgens de onderzoekers zou dit in de toekomst kunnen leiden tot aanpassing van de selectiecriteria: mensen met een achtergrond in de kunsten, kunnen wellicht betere doctoren worden. Helaas zit het onderzoek zelf achter een betaalmuur.

In Groningen doen ze al langer **onderzoek** naar de mogelijke rol van muziek in de zorg. Dat gaat niet alleen over de effecten van muziek op ouderen en patiënten, maar ook over de effecten op musici van spelen in de zorg en wat dat zou kunnen betekenen voor de kunstvakopleidingen. Dat lijkt me hard nodig, want de meeste opleidingen zijn daar nog niet op ingericht.

Nog een **artikel** over kunst in de zorg: matchmaking in Brabant om kunstenaars en zorginstellingen aan elkaar te koppelen met bijzondere resultaten.

Impact van kunst en cultuur

Europeana, het digitale toegangsportaal tot ruim 51 miljoen Europese kunstwerken, heeft een Impact Playbook uitgebracht. Met dit **Impact Playbook** willen ze culturele instellingen helpen nadenken hoe ze de bredere impact van hun werk op mensen in de vorm van een andere houding, nieuwe ideeën en waarden en nieuwe verbindingen kunnen meten. Niet door het opleggen van één methode, maar door verschillende recepten aan te bieden. In dit eerste deel gaat het vooral over hoe je zo'n impact assessment opzet, in een tweede deel (nog in ontwikkeling) zal meer ingegaan worden op het uitvoeren ervan. Europeana zegt dat deze methode met name is ontwikkeld voor cultureel erfgoed-instellingen, maar naar mijn idee is deze veel breder toepasbaar.

Het is, denk ik, het eerste voorbeeld in de culturele sector dat serieus en zeer uitgebreid een manier introduceert om impact van kunst en cultuur beter te onderzoeken en te begrijpen. Het is te hopen dat veel instellingen hiervan gebruik gaan maken!

STEM of STEAM

In de Engelstalige wereld is een stevige discussie gaande over de kernvakken van toekomstige opleidingen. En dan worden Science, Technology, Engineering en Math (STEM dus) genoemd. Er is ook een stroming die vindt dat de 'Arts' daarbij horen, dus STEAM. In dit **betoot** gaat het erom dat wetenschappers niet zonder de kunsten kunnen. Technologie en de toepassing ervan zijn geen neutrale onderwerpen, deze

vereisen ethische discussies over wat we willen in deze samenleving. En het zijn juist kunstenaars die geschikt zijn om deze ethische discussies vorm en beeld te geven. Of, nog een stap verder, wetenschappers zouden altijd ook opgeleid moeten worden in de kunsten om een meer empathische houding aan te leren en verder te kijken dan puur de technologie.

Ook **Google** heeft ontdekt dat teams van alleen STEM-werknemers niet bepaald de succesvolste zijn, soft skills zijn minstens zo belangrijk en daarbij komen vaardigheden als *critical thinking*, *problem solving* en *connecting across complex ideas* goed van pas. Er worden nu meer mensen ingehuurd die afgestudeerd zijn in de *arts* en *humanities*.

Kunst in onderwijs: minder cynisme van leerlingen

Volgens Fins onderzoek is het mogelijk om hun, toch al goede, onderwijs te verbeteren door meer integratie van kunstvakken in het onderwijs. Volgens het onderzoek staat de helft van de 12-jarigen cynisch tegenover school en vindt 15% dat school niet relevant is voor hun toekomst. En dat cynisme zou aanmerkelijk kunnen afnemen als scholen culturele centra worden, met name omdat kunst hen actiever laat meedoen in school, meer ruimte biedt voor zelfexpressie en meer invloed laat hebben op hun omgeving. Dit onderzoek is onderdeel van het 5-jarige programma Arts-Equal wat onderzoekt hoe kunst kan bijdragen aan gezondheid, welzijn en onderwijs.

Kunst lenen bij het museum

In Nederland heb je de kunstuitleen, maar direct kunst lenen bij het museum vanuit hun voorraad? In de VS start een **museum** een eigen kunstuitleen. Met je lidmaatschap van de bibliotheek kun je dan 2 weken of langer een kunstwerk lenen. Een mooie manier om als museum meer en ander publiek aan je te binden.

Slash/career: consultant/pianist/circusartiest

Sinds enkele jaren is de term slash career in zwang voor mensen die zich niet wensen te beperken tot één beroep, iets wat in de creatieve sector vaak voorkomt, maar ook daarbuiten. Zo ook het verhaal van **Russell** die 9 maanden per jaar consultant is bij McKinsey en 3 maanden per jaar pianist en circusartiest. Ziet hij een overeenkomst

tussen al deze werksoorten? *Audience first* en *storytelling* zijn cruciaal voor jezelf zowel als kunstenaar én als consultant.

Resultaatfinanciering

Daar waar kunst helpt om mensen sterker te laten worden, om nieuwe vaardigheden te leren en te gebruiken, is het vaak de vraag hoe deze vorm van inzet van kunst kan worden gefinancierd. Kunst in de zorg wordt maar zelden vanuit de zorg gefinancierd. Zo'n nieuwe vorm van financiering zijn Impact Bonds, waar private financiers (investeerders, fondsen) geld inzetten op concrete resultaten bij mensen en terugbetaald worden door overheden bij een goed resultaat. Denk aan recidivevermindering, werkloosheid bestrijden, e.d. Ook op het **World Economic Forum** in Davis wordt nu hierover gesproken. Ik denk dat hier ook kansen liggen voor de cultuursector. In 108 **Social Impact Bonds** gaat nu 392 miljoen dollar om met de bedoeling om 738.000 mensen te bereiken in 24 landen.

Stapelfinanciering

Voordekunst en het Amsterdam Fonds voor de Kunst (AFK) werken samen in een **experiment**. Vijf kleinere culturele instellingen gaan én sponsors werven én crowdfunden. Als ze voor €5000 sponsorgeld hebben en voor €5000 aan crowdfunding hebben opgehaald, dan betaalt het AFK nog eens €5000 aan subsidie. Interessant voorbeeld van hoe verschillende vormen van financiering elkaar kunnen versterken, gestimuleerd met matchfunding door het AFK.

Crowdfunding

In Nederland staat de Triodos bank vooral bekend om zijn financiering van groene, sociale en culturele projecten, maar niet om activiteiten in crowdfunding. De Engelse tak van de Triodos bank heeft net een eigen **crowdfundingplatform** gelanceerd, naar eigen zeggen als eerste bank in het Verenigd Koninkrijk. De eerste drie projecten zijn gericht op duurzaamheid en sociaal ondernemen. Het Verenigd Koninkrijk is de grootste crowdfundingmarkt van Europa, blijkbaar ziet Triodos daar nog ruimte voor groei. Beleggers in Engeland in crowdfunding hebben het voordeel van belastingaftrek.

Autonome kunst crowdfunden? Acht beeldend kunstenaars zijn op Voordekunst een

crowdfundingproject gestart waarbij ze lege doeken in verschillende maten voorverkopen. Je weet alleen niet van welke kunstenaar je uiteindelijk een doek krijgt. Om je het gevoel te geven dat je toch enige invloed hebt, kun je de kunstenaars via een peiling op Facebook ideeën meegeven voor het schilderen. Daarnaast kun je via donaties ook op de koffie of de lunch komen bij een van de kunstenaars. De kunstenaars noemen het een onderzoeksproject om te kijken of crowdfunding kan werken voor autonoom werkende beeldende kunstenaars. En ze noemen het een kritisch kunstproject omdat het de directe relatie tussen kunst maken en de markt aan de kaak zou stellen. Het is mij echter een raadsel wat hier kritisch aan is, dit lijkt me gebaseerd op een verouderd beeld van wat autonomie is.

Blockchain in de muziekindustrie

Blockchain lijkt een technologie op zoek naar toepassingen, ook in de muziekindustrie. Daar wordt vooral veel verdiend door de middenlaag van platenlabels, muziekuitgevers en streamingdiensten, niet door de makers. Is het mogelijk om via blockchain rechtstreeks muziek te kopen van de makers zelf die direct worden uitbetaald, bijvoorbeeld in cryptocurrencies? Muzikanten kunnen ook hun eigen rechten ermee op internet zetten (en controleren) zodat andere diensten er gebruik van maken en hen uitbetalen. Er is vooral **behoeftte aan prototypes** van dergelijke diensten om het experiment aan te gaan: wat werkt wel en wat niet? En hoe zorg je ervoor dat de makers profiteren, niet de managers en uitgevers?

Extraatje: hoeveel m² kun je huren?

Ergens anders gaan wonen? En hoeveel m² kun je huren als je 1500 dollar per maand kan betalen? In New York 26m², in Parijs 30m², in Amsterdam 58m² en in Istanbul 176m². Zie deze **datavisualisatie**.

Tot de volgende keer!

Wil je meer weten of met me praten over je vraag: joost@valuesofculture.eu.

Joost Heinsius
Februari 2018

